

YAZININ VE BİLGİNİN YOLCULUĞU

İnsanlar yazı bulunmadan önce edindikleri bilgileri, gördüklerini mağara duvarlarına simge ve resimler yaparak aktarmaya çalıştı.

YAZI

- **Yazı, Mezopotamya uygarlıklarından biri olan Sümerler tarafından icat edildi.**
- MÖ 3200-3300'lü yıllarda bulunan yazıyla birlikte tarih çağları başladı.
- Tarımsal ürünlerin üretimi, dağıtımı, toplanması, vergilendirilmesi başta olmak üzere ticaretin kayıt altına alınması ihtiyacı doğdu.
- Bundan dolayı Sümerler tarımsal ürünlerin toplandığı tapınaklarda kayıtları tutabilmek amacıyla yazıyı kullandılar.
- Yazının bulunmasından sonra tarihte ilk kez bilgiler kaydedildi, korundu ve sonraki kuşaklara aktarıldı.

KİL TABLETLER

- Sümer, Asur, Babil ve Akadlarda edebî eserler, ticari kayıtlar, özel yazışmalar **kil tabletlere** yazıldı.
- Asurların başkenti Ninova'daki Asurbanipal Kütüphanesinde yaklaşık 25 bin çivi yazısı tableti bulunmaktadır.
- **Kütüphane** o dönemle ilgili bilgilerin temelini oluşturmaktadır. Yazı, Anadolu'ya Asurlar Dönemi'nde geldi.
- Asurlar, Anadolu'daki ticaret kolonileriyle yaptıkları ticarete çivi yazısını kullandılar.

PAPİRÜS KAĞIDI

- Antik Mısırlılar, Sümerlerden sonra yazıyı kullandı.
- Mezopotamya uygarlıkları yazıyı kil tabletlere ve taşlara yazarken onlar **papirüs** kullandı.
- Yazı yazmanın yanında resimleri de papirüse **mürekkeple** aktardı.

HİYEROGLİF YAZISI

- Mısırlıların kullandığı, sembollerle ifade edilen resim yazıya **hiyeroglif** denir
- Hiyerogliflerde kullanılan semboller; Mısır'da yaşayan hayvanlar, insan organları, günlük hayatta kullanılan eşyalar ve geometrik şekillerden oluşmaktadır.

ALFABE

- Fenikelilerin MÖ XI. yüzyılda alfabeyi icat etmesi okuma ve yazmayı kolaylaştırdı.
- Dilin resim ya da semboller yerine harflerle ifade edilmeye başlanmasıyla soyut sözcükler daha kolay ifade edilmeye başlandı.
- Bundan dolayı Fenike alfabesi, bütün alfabelerin atası sayılmıştır.

PARŞÖMEN

- Yazı için kil, taş ve papirüsten sonra **parşömen** kullanıldı.
- Anadolu'da **Bergama Krallığı** papirüsün azalması sonucu yazıları parşömenlere yazmaya başladılar
- Parşömen, dayanıklı olması ve iki yüzüne de yazı yazılabilmesi nedeniyle kısa sürede yaygınlaştı.
- Papirüs ve parşömenler rulolar hâlinde kütüphanelerde korundu ve sonraki kuşaklara aktarıldı.

KAĞIT

- Parşömeden sonra kâğıdın bulunması yazı yazmada büyük kolaylıklar sağladı. Kâğıdı ilk olarak **Çinliler** icat etti.

MATBAA

- Tarihte ilk kez kâğıt, mürekkep ve ahşap malzemeden üretilmiş olan matbaa sistemi **Çin** uygarlığında kullanıldı.
- Matbaa sayesinde metinlerin birçok kopyası basılmaya başlandı.
- Böylece bilginin korunması, yayılması ve aktarılması kolaylaştı.
- Matbaa sırayla Türklere, Hintlere, Araplara ve Avrupalılara geçti. Avrupalıların XV. yüzyılın ortalarında geliştirdiği matbaa ile daha dayanıklı ve hızlı baskı yapıldı.
- XX. yüzyılda teknolojinin gelişmesiyle bilgiler **CD, DVD, blu-ray (bulurey) disk, harici disk, flash (fılaş) bellek, hafıza kartı** gibi birçok aygıtta yüklenebilmekte, bu aygıtlarda saklanabilmekte ve istenildiğinde kullanılabilir. Gelişen teknolojilerle aygıtların kapasiteleri artırılmakta ve kısa zamanda yeni aygıtlar üretilmektedir.
- Bunun yanı sıra bilgiler, fiziksel bir aygıtta gerek duyulmadan doğrudan genel ağ üzerindeki bazı uygulamalarda da arşivlenebilmektedir.
- **Bulut teknolojisi** adı verilen uygulamalarla arşivlenen bilgilere yenileri eklenebilmekte, gerektiğinde bunların üzerinde bilgisayar, akıllı televizyon, cep telefonu ve tabletlerle türlü değişiklikler yapılabilmektedir.

ÇOKTAN SEÇMELİ KAZANIM TESTİ

1. Yazının Sümerler tarafından icat edilmesindeki temel ihtiyaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebî eserleri kalıcı hale getirmek
- B) Haberleşmeyi hızlandırmak
- C) Tarımsal ürünlerin ve ticaretin kaydını tutmak
- D) Mağara duvarlarını süslemek

2. Asurların başkenti Ninova'daki kütüphanede yaklaşık 25 bin tabletin bulunması, aşağıdakilerden hangisinin kanıtıdır?

- A) Kağıdın Asurlar tarafından icat edildiğinin
- B) Bilginin o dönemde de korunup saklandığının
- C) Matbaanın Mezopotamya'da kullanıldığının
- D) Asurların sadece resim yazısı kullandığının

3. Fenikelilerin MÖ XI. yüzyılda icat ettiği alfabenin "bütün alfabelerin atası" sayılmasının temel sebebi nedir?

- A) Sadece taşlar üzerine yazılması
- B) Resim ve semboller yerine harflere dayanması
- C) Sümerler tarafından geliştirilmiş olması
- D) Bilgilerin kil tabletlerde saklanmasını sağlaması

4. Bergama Krallığı'nın papirüs kıtlığı sonrası icat ettiği, iki yüzüne de yazılabilen ve çok dayanıklı olan yazı malzemesi hangisidir? A) Parşömen

- B) Kil Tablet
- C) Hiyeroglif
- D) Bulut Teknolojisi

5. Matbaanın tarihte ilk kez Çin uygarlığında kullanılmasının en önemli sonucu nedir?

- A) Tarih çağlarının başlaması
- B) Tarımsal üretimin artması
- C) Metinlerin kopyalarının basılarak bilginin yayılmasının kolaylaşması
- D) Parşömen kullanımının tamamen sona ermesi

6. Mısırlıların sembollerle ifade ettiği ve nesnelerin resimlerine dayanan yazı türüne ne ad verilir?

- A) Çivi Yazısı
- B) Alfabe
- C) Hiyeroglif
- D) Kil Tablet

7. Günümüzde bilgilerin fiziksel bir ağıta gerek duyulmadan genel ağ üzerinde arşivlenmesine olanak sağlayan teknoloji hangisidir?

- A) CD/DVD Teknolojisi
- B) Matbaa Sistemi
- C) Bulut Teknolojisi
- D) Papirüs Ruloları

8. Yazının Anadolu'ya gelişi ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Anadolu'ya yazıyı Sümerler getirmiştir.
- B) Anadolu'ya yazı, Asurlu ticaret kolonileri aracılığıyla çivi yazısı olarak gelmiştir.
- C) Anadolu'da ilk kez hiyeroglif yazısı kullanılmıştır.
- D) Yazı, Anadolu'ya ilk kez matbaa ile girmiştir.

9. Sümer, Asur ve Babil gibi Mezopotamya uygarlıklarının yazıyı kaydetmek için kullandığı malzeme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Papirüs
- B) Kağıt
- C) Kil Tablet
- D) Parşömen

10. Yazının icat edilmesi insanlık tarihi için neden bir dönüm noktası kabul edilir?

- A) İnsanların mağaralarda yaşamaya başlamasını sağladığı için
- B) Tarih çağlarının başlamasını ve bilginin sonraki kuşaklara aktarılmasını sağladığı için
- C) Sadece ticaretin sona ermesine neden olduğu için
- D) Haritacılık faaliyetlerini başlattığı için

2. BOŞLUK DOLDURMA ETKİNLİĞİ

Aşağıdaki kelimeleri cümlelerdeki boşluklara uygun şekilde yerleştiriniz.

(Kelimeler: Sümerler, Parşömen, Matbaa, Bulut, Kil Tablet, Çinliler, Fenikeliler, Mısırlılar, Hiyeroglif, Papirüs)

1. Yazı, MÖ 3200-3300'lü yıllarda Mezopotamya uygarlığı olan _____ tarafından icat edilmiştir.
2. Antik _____, yazıyı taşların yanı sıra Nil Nehri kıyısında yetişen bitkiden yapılan _____ üzerine yazmışlardır.
3. Mezopotamya uygarlıklarında ticari kayıtlar ve edebî eserler _____ üzerine çivi yazısı ile yazılırdı.
4. Bütün alfabelerin atası sayılan harf sistemini _____ icat etmiştir.
5. Bergama Krallığı'nın geliştirdiği dayanıklı yazı malzemesine _____ denir.
6. Kağıdı tarihte ilk kez icat eden uygarlık ** _____ **dir.
7. Bilginin hızla yayılmasını sağlayan _____ sistemi, ilk kez Çin uygarlığında ahşap malzemelerle kullanıldı.
8. Mısırlıların kullandığı resim yazısına _____ adı verilir.
9. Günümüzde bilgilerin internet üzerinden depolandığı uygulamalara _____ teknolojisi denir.
10. Yazının bulunmasından önce insanlar duygu ve düşüncelerini _____ duvarlarına resim yaparak aktarırdı.

3. DOĞRU - YANLIŞ ETKİNLİĞİ

Cümlelerin başına bilgi doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1. () Yazının icadı ile birlikte tarih çağları başlamıştır.
2. () Parşömen, papirüse göre daha dayanıksız bir malzemedir ve sadece tek yüzü kullanılır.
3. () Matbaa sistemi tarihte ilk kez Avrupalılar tarafından bulunmuştur.

4. () Fenike alfabesi, soyut sözcüklerin ifade edilmesini kolaylaştırmıştır.
5. () Ninova'daki Asurbanipal Kütüphanesi, tarihteki önemli bilgi merkezlerinden biridir.
6. () Yazı, Anadolu'ya Sümerlerin yaptığı savaşlar sonucunda gelmiştir.
7. () Modern teknolojiye bilgiler CD, DVD ve flash bellek gibi aygıtlarda saklanabilmektedir.
8. () Sümerler, tapınaklara getirilen tarım ürünlerinin kaydını tutmak için yazıyı kullanmışlardır.
9. () Hiyeroglif yazısında sadece geometrik şekiller kullanılır, hayvan resimlerine yer verilmez.
10. () Kağıdın ve matbaanın yaygınlaşması bilginin korunmasını ve yayılmasını kolaylaştırmıştır.

4. EŞLEŞTİRME ETKİNLİĞİ

Sol sütundaki kavramları sağ sütundaki açıklamalarla eşleştiriniz.

Kavram	CEVAP	Açıklama
1. Sümerler	B	A. Bilgilerin genel ağ üzerinde arşivlenmesi teknolojisi.
2. Hiyeroglif		B. Yazıyı icat ederek tarih çağlarını başlatan uygarlık.
3. Parşömen		C. Mısırlıların kullandığı resim yazısı.
4. Fenikeliler		D. Koyun veya keçi derisinden yapılan dayanıklı yazı malzemesi.
5. Bulut Teknolojisi		E. Harf sistemine dayalı ilk alfabeği geliştirenler.
6. Papirüs		F. Yazının Anadolu'ya gelmesini sağlayan tüccar kavim.
7. Asurlar		G. Nil kıyısındaki bitkiden elde edilen yazı kağıdı.
8. Kil Tablet		H. Metinlerin kopyalarının basılmasını sağlayan düzenek.
9. Matbaa		I. İlk kez Çinliler tarafından icat edilen yazı aracı.
10. Kağıt		J. Mezopotamya'da çamurun kurutulmasıyla yapılan yazı yüzeyi.

CEVAP ANAHTARI

1. Çoktan Seçmeli Test:

1-C, 2-B, 3-B, 4-A, 5-C, 6-C, 7-C, 8-B, 9-C, 10-B

2. Boşluk Doldurma:

1-Sümerler, 2-Mısırlılar / Papirüs, 3-Kil Tablet, 4-Fenikeliler, 5-Parşömen, 6-Çinliler, 7-Matbaa, 8-Hiyeroglif, 9-Bulut, 10-Mağara (Notlarda belirtilen ilk aşama).

3. Doğru-Yanlış:

1-D, 2-Y, 3-Y, 4-D, 5-D, 6-Y, 7-D, 8-D, 9-Y, 10-D

4. Eşleştirme:

1-B, 2-C, 3-D, 4-E, 5-A, 6-G, 7-F, 8-J, 9-H, 10-I